ושמע מינה (א)מעות בעלמא חוזרים: איתמר (ב)המקדש אחותו רב אמר מעות חוזרים ושמואל אמר (ג)מעות מתנה רב אמר מעות חוזרים אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום פקדון ולימא לה לשום פקדון סבר לא מקבלה ושמואל סבר מעות מתנה אדם יודע שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשום מתנה ונימא לה לשום מתנה סבר כסיפא לה מילתא מתיב רבינא (ד)(ה)המפריש חלתו קמח אינו חלה וגזל ביד כהן ואמאי גזל ביד כהן נימא אדם יודע שאין מפרישים חלה קמח (ו)ונתן לשם מתנה שאני התם דנפיק חורבה מינה זימנין דאית ליה לכהן פחות מחמש רבעים קמח והאי (ז)אליש ליה בהדי הדדי וקסבר נתקנה עיסתו ואתי למיכלה בטיבלה והאמרת אדם יודע שאין מפרישים חלה קמח יודע ואינו יודע יודע שאין (ח)מפריש חלה קמח ואינו יודע דסבר טעמייהו מאי משום טירחא דכהן וטירחא דכהן אחילתיה ותיהוי תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה חלה ממקום אחר מי לא תנן (ט)(י)מן הנקוב על שאינו נקוב תרומה ולא תאכל עד שיוציא עליה תרומה ומעשר ממקום אחר בתרי מני צאית בחד מנא לא צאית ואיבעית אימא לעולם כהן מיצת ציית וקסבר בעל הבית נתקנה עיסתו ואתי למיכל בטיבלא והאמרת אדם יודע שאין מפרישין חלה קמח יודע ואינו יודע יודע שאין מפרישין חלה קמח ואינו יודע״ דסבר טעמא מאי משום טירחא דכהן קבלה עליה ותיהוי תרומה ויחזור ויתרום מי לא תנן משאינו נקוב על הנקוב תרומה ויחזור ויתרום הא אוקימנא בתרי מאני צאית בחד מנא לא צאית והתנן התורם קישות ונמצא מרה אבטיח ונמצאת סרוח תרומה ויחזור ויתרום שאני התם דמדאורייתא תרומה מעליא היא מדרבי אלעאי דא״ר אלעאי מנין לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה שנאמר (ו)ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו אם אינו קדוש נשיאות חטא למה מכאן לתורם מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה אמר רבא

לא

ושמע מינה מעות בעלמא חוזרין. כל קידושין שאינן קידושין לא אמרי׳ מעות מתנה אלא פקדון וחוזרין והיינו דקרי לה לכך אוכלת ראשונה מלוה דכיון דאכלתו וליתנהו בשעת גמר קידושין לא מקדשה בהן והוה להו כפקדון שאכלתו ואיתעביד מלוה באכילתה דאי אמרת מעות בעלמא מתנה ואי לא גמיר קידושין לא בעיא לאהדורינהו השתא דגמיר לאו מקדש במלוה הוא ומתנה נמי לא הוי דהא ע״מ קידושין נתנו וגמר דבריו: **אינה חלה.** דכתיב (כ) ראשית עריסותיכם: **וגזל הוא ביד כהן.** אם אינו מחזירה לבעלים: **שאני התם.** להכי אצרכוה רבנן לאהדורי דנפק מינה חורבה: **חמשת רבעים קמח.** חמשה לוגין לפורים חייבין בחלה שהן ו׳ ירושלמיות שהן שבע מדבריות ובילה וחומש בילה דהיינו עריסותיכם כדי עיסת מדבר (ל) עומר לגולגולת והעומר עשירית האיפה והאיפה שלשה סאין והסאה ששה קבין והקב ארבע לוגין נמצא איפה ע״ב לוגין עשירית של ע׳ לוגין שבעה לוגין פשו להו שתי לוגין שהן שנים עשר בילים עשירית שלהן בילה וחומש בילה הרי עומר שבעה לוגין ובילה וחומש בילה הוסיפו בירושלים על המדות שתות והגדילו קבין ולוגין שתות מלבר דהוה חומשא מלגאו נתנו שם הראשונות בחמש פשו להו לוג מדברי ובילה וחומש והן לוג ירושלמי כיצד לוג מדברי ששה בילים תנהו בחמש בילים גדולים הרי לוג ירושלמי חסר בילה גדולה עשה מבילה וחומש בילה מדברית שבידך בילה ירושלמית שחומש בילה הוא שתות מלבר להוסיף על בילה מדברית להשלים בילה ירושלמית הרי שש לוגין ירושלמיות והם חמש ליפוריים שהליפוריים עודפות על ירושלמיות שתות: **דזמנין דלית לכהן פחות.** מכשיעור והאי קמח שנתן לו ישראל לשם חלה וקסבור ששם חלה עליו ואינו חייב בחלה להצטרף ולהשלים את השיעור: **ואליש להו בהדי הדדי.** ולש אותם ביחד: **והוי תרומה ולא תאכל עד שיפרוש עליה חלה ממקום אחר.** למה הזקיקוהו להחזירו מחמת חורבה זו יאמרו המפריש חלתו קמח הרי היא חלה דגמר ונתן לשם מתנה ולא תאכל לכהן עד שיפריש הכהן עליה חלה: **מי לא תנן.** דכוותה לא הצריכוהו להחזירה: **הנקוב על שאינו נקוב.** דהוה ליה מן החיוב על הפטור: **תרומה היא.** שאין הכהן חייב להחזירה: **ולא תאכל.** לכהן דהא טבל גמור הוא שלא חל שם תרומה עליה שהרי בשביל דבר פטור הפרישה וטבל אסור אף לכהן: **עד שיפריש עליה תרומה ממקום אחר.** והאי ממקום אחר לאו דוקא דה״ה אם מפריש עליה מיניה וביה(מ): **בשני מאני ציית.** נקוב ושאינו נקוב שני כלים הם וכי אמרת לכהן חזור והפרש עליה שטבל הוא שלא חל שם תרומה עליה ציית לך: **בחד מנא.** כגון חלת קמח שניטלה על קמח הנותר שם כי אמרת ליה לכהן אינה חלה חזור והפרש עליה לא ציית לך לפיכך הצריכוהו להחזירה: **כהן מיצת ציית.** דכהנים זריזים(נ) וכשרים הם דאין נותנין תרומה אלא לכהן חבר(ס) ולמה הצריכוהו להחזירה משום בעל הבית דאי מעכב לה כהן סבור נתקנה עיסתו: **וניהוי תרומה ויחזור ויתרום.** ולמה הזקיקוהו להחזיר מילאה זו יאמרו המפריש חלתו קמח הרי זו תרומה (ע)וגמר ונתן לשם מתנה ויחזור ויתרום: **מי לא תנן.** כה״ג ולא אצריכתיה לאהדורי: **ויחזור ויתרום.** מן הנקוב שלא נפטר בראשונה ולא אמרי׳ נהדריה כהן שמא יאמר בעל הבית נתקנו פירותיו: **אבטיח.** בוזיקל״ש: **שאני התם דמדאורייתא תרומה מעליא היא.** הילכך לא מצי למימר ליהדרה להיות טבל דיערביניה עם פירותיו וגזירה דחורבה נמי ליכא דה״נ לא ציית לך ואכל להו לשארא ליכא איסורא דאורייתא דהא איפטרו: **בהרימכם את חלבו.** לא תשאו חטא הא אם תרימו את הרעה שבו תשאו חטא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה:

לא

ושמע מינה מעות בעלמא חוזרין. פי׳ אם אמר לה התקדשי בפרוטה זו וזו וזו ובעוד שלא נגמרו הקידושין חזר בו מלקדשה לא אמרי׳ דליהוו המעות שמסר לה קודם החזרה מתנה אלא פקדון הוא אצלה וחוזרין לו(א) וה״נ אמרינן כשאמר לה התקדשי בתמרה זו וזו וזו ובעוד שלא גמר דיבורו אכלה הראשונה ושניה מה שאכלה מלוה הן אצלה ולא יחולו אלא (ב)מה שהוא בעין ולכך צריך פרוטה באחרונה דאי אמרת מעות בעלמא מתנה והיכא דלא נגמרו הקידושין הוו המעות הראשונים מתנה אצלה ולא בעיא לאהדורינהו היכא דגמר דבריו לשם קידושין כי הכא נימא דיחולו הקידושין אף על אותן תמרים שאינם בעולם וכי אכלה מידיה אכלה דבשלמא בעלמא לא הוו קידושין שהרי מתנה הן אצלה כי הדר ביה מקידושין אבל הכא שלא חזר מלקדשה נהי נמי דכי אכלה הראשונה עדיין לא גמר כל הקידושין (צ)ומקדשה נמי אף בקמייתא כיון דבתורת קידושין אתו לידה דהוו כמו נתאכלו המעות דלקמן (דף נט.) דאמרינן דמקודשת כיון דבתורת קידושין אתי לידה אפילו אין שוה פרוטה אלא בקמייתא או בכולן מקודשת (ק)ויוכל להיות דבהא פליגי רב ושמואל ורבי אמי דרב ושמואל סברי מעות בעלמא מתנה ולא מיבעיא דלא בעינן שוה פרוטה באחרונה אלא אפילו כולן מצטרפות וא״כ היכי מצי קאי אסיפא והא קתני עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה אלא קאי ארישא כדפרישית ורבי אמי סבר מעות בעלמא חוזרים כדפרישית:

(ר)[**וקסבר** בעה״ב נתקנה עיסתו כו׳. מעיקרא אוקמא משום חורבא דכהן ולא אוקמא משום בעה״ב משום דכהן גופיה ידע אי מחיל אבל בעה״ב לא ידע דמחיל כהן]. ת״י: **דאיתמר** אית דגרס איתמר בלא דל״ת והדין עמהם דלא שייך המחלוקת לכאן כלל (ב)דאפילו למ״ד דבאחותו מעות חוזרין היינו משום דאדם יודע כו׳ וגמר ונתן לשם פקדון אבל היכא דאינו יודע אם יחולו אם לא שמא נתן לשם מתנה ועוד דאי גרסי׳ דאיתמר קשה רב אדרב דלעיל (ש)פירש שלא רצה להעמידה כר׳ אמי דמוקי לה אסיפא משום דסבר מעות מתנה והכא קאמר דחוזרין לכך נראה דגרסינן איתמר דמילתא באפיה נפשיה היא: [**מן** הנקוב על שאינו נקוב תרומה. לענין שאין הכהן חייב להחזירה וגם אין הבעה״ב חייב להפריש עוד משאינו נקוב דכיון דאין עליו חיוב תרומה אלא מדרבנן הם אמרו דאין צריך תיקון אחר לשאינו נקוב]. ת״י:

אם אינו קדוש נשיאות חטא למה. למ״ד התם (תמורה דף ד:) כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד מהני דאי לא מהני אמאי לקי ניחא מאי דקאמר דהתורם מן הרעה על היפה תרומתו תרומה דאי אינו קדוש נשיאות חטא למה אבל למ״ד התם דאי עביד לא מהני והא דלקי משום דעבר אמילתא דקאמר רחמנא א״כ קשה מאי קאמר הכא גמרא אם אינו קדוש נשיאות חטא למה דילמא לעולם אימא לך דאינו קדוש ואפ״ה איכא נשיאות חטא דעבר אמילתא דקאמר רחמנא ויש לומר דודאי בעלמא לא מהני

עין משפט נר מצוה

סט א ב מיי׳ פ״ו מהל׳ זכיה ומתנה [הל״ט] והל״כ טוש״ע אה״ע סי׳ ל סעי׳ א ב:

ע ג מיי׳ פ״ח מהל׳ בכורים הלכה א סמג עשין קמא טוש״ע יו״ד סי׳ שכ סעי׳ א:

עא ד מיי׳ פ״ה מהל׳ תרומות הלכ״ו:

ה [מיי׳ שם]

עב ו מיי׳ שם הל׳ כב טוש״ע יו״ד סי׳ שלא סעי׳ סה:

עג ז מיי׳ שם הל״ג [טוש״ע שם סעי׳ נג]:

◆

מוסף רש״י

מעות חוזרים. הקידושין חוזרין לו (ב״מ מו.). מעות של קידושין חוזרין (גיטין מה.). **ולא תאכל.** לכהן עד שיתן על סאה זו תרומה ומעשר ממקום אחר, דמחזקינן ליה כטבל גמור (יבמות פט.). **מאינו נקוב על הנקוב תרומה.** ומותר לכהן דהוי ליה מן הפטור על החיוב הלכך אע״ג דהא דאפריש עלה לא מיפטר נכן תרומה ולא חייל עלה שם תרומה אפ״ה לא אמרינן לא תאכל וכו׳ דהא לא איכפת לן אי אכל לה כהן כטבל דאין עליה דין טבל ותרומה (יבמות פט:). **ולא תשאו עליו חטא.** הא אם לא תרימו מן המובחר תשאו חטא (יבמות פט.). שהתרומה מקדש כמו שהיא רע ואין תקנה לתחליפה ולא לחזור ולתרום (רשב״ם ב״ב פד.). שלא עשית מצוה מן המובחר (שם קמג.). **נשיאות חטא למה.** הא לא עבד ולא מידי ויחזור ויתרום מן היפה (שם ושם).

◆

תוס׳ ר״י הזקן

מעות בעלמא. שנתנו שלא לשם קדושין, והם אינם יכולים להיות אלא מעות בעלמא ולא קדושין. **חוזרים.** דהא הכא אם יש בראשונה שוה פרוטה ולא באחרונה אינם קדושין וקא קרי מלוה אלמא חייב להחזירן דאי הוו מתנה הויא מקודשת. ומסתברא דל״ג דאיתמר, אלא איתמר דמילתא באפי נפשה היא דכי אמרינן הכא מעות בעלמא דומיא דהכא שחשב לקדשה במלוה והוו קדושי טעות, ודכוותה תניא בפ׳ המדיר [כתובות עג.] קדשה בטעות כיצד כגון שקדשה בפחות משוה פרוטה וקדושי טעות הם, ואסיקנא בפרק המדיר דמעות חוזרין, ואפילו לרבי דאמר בפרק מי שמת [ב״ב קמה. א] [דקדושין לסבלונות] ניתנו כלומר דלא הדרי, ואפיק דרב אשי כוותיה. אבל לענין פלוגתא דרב ושמואל הא קי״ל הלכתא כשמואל בדיני והוו מעות מתנה. וכן פסק הר״ם בזכייה פרק ששי [ה״כ].

מסורת הש״ס

א) גיטין מה. ב״מ מו: ערכין ל, ב) חלה פ״ב מ״ה, ג) [בכת״י נוסף: וגמר], ד) [בכת״י ובדפו״ר: ואלים, וכ״ג הרש״ש. וכ״ה בכת״י ד״ה ואלים], ה) [בכת״י: מפרישים חלה וכו׳ דסבר טעמא מאי], ו) יבמות פט: [דמאי פ״ה מ״י], ז) [בכת״י נוסף: דלא נתקנה עיסתו], ח) [דמאי פ״ה מ״י יבמות פט. מנחות נ.], ט) יבמות פט. תרומות פ״ב מ״א, י) ב״מ נ. ב״ב פד: קמג. יבמות פט: תמורה ה, כ) [במדבר טו], ל) [עירובין פג ע״ב, ע״ש], מ) [עי׳ תוס׳ יבמות פט ע״ב ד״ה ממקום], נ) [שבת כ ע״א], ס) [סנהדרין ל ע״ב], ע) [צ״ל דגמר. ורש״ל], פ) [בדפו״ר נוסף על. וכצ״ל. (רש״ש)], צ) [בדפו״ר: מקדשה, וכצ״ל. (רש״ש)], ק) [צ״ל ויכול. (רש״ל)], ר) צ״ל אמר ד״ה מן הנקוב, ש) [בדפו״ר: פירשתי. וכצ״ל], ת) [נצ״ל קרי להו מלוה], א) [שם שו ע״ב].

◆

תורה אור השלם

ו. וְלֹא תִשְׂאוּ עָלָיו חֵטְא בַּהֲרִימְכֶם אֶת חֶלְבּוֹ מִמֶּנּוּ וְאֶת קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא תְחַלְּלוּ וְלֹא תָמוּתוּ: במדבר יח לב

◆

לעזי רש״י

בוזיקל״ש [בוריק״א]. אבטיח.

◆

מוסף תוספות

א. כיון שלא באו לידה בתורת קרושין. תוס׳ הרא״ש. ב. וכראשונים נקטו איפכא: דאפשר דרב אמי כההיא כשמואל ס״ל דתליא מילתא באדם יודע. תוס׳ טוך יעו״ר (ועי׳ מהר״ם).